

Sisällys

Teoksen kirjoittajat.....	V
Esipuhe.....	VI
Kirjassa käytettyjä hankintatermejä.....	VIII
1 Johdanto	
<hr/>	
1.1 Hankintalainsäädännön tavoitteet.....	27
1.2 Julkisten hankintojen taloudellinen merkitys.....	28
1.3 Julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet.....	29
2 Hankintatoimen johtaminen	
<hr/>	
2.1 Hankintatoimen ohjaaminen ja kehittäminen	33
2.1.1 Yleistä.....	33
2.1.2 Valtionhallinto.....	34
2.1.3 Kuntahallinto	35
2.2 Hankintatoimen suunnitelmallisuus ja ohjeistaminen	36
2.3 Johtamisen haasteita ja tavoitteita.....	38
3 Julkisia hankintoja koskevat säännöt	
<hr/>	
3.1 Sovellettavat lait.....	43
3.2 Hankintalakiuudistuksen tausta.....	43
3.3 Hankintayksiköt.....	44
3.3.1 Hankintayksikön määritelmä.....	44
3.3.2 Valtion viranomaiset	45
3.3.3 Valtion liikelaitokset	46
3.3.4 Kuntien viranomaiset ja liikelaitokset.....	46
3.3.5 Evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko	46
3.3.6 Julkisoikeudelliset laitokset.....	47
3.3.6.1 Yleistä	47
3.3.6.2 Toiminnan luonne	49
3.3.6.3 Määräysvalta.....	52
3.3.6.4 Julkisoikeudellinen laitos – vaikutus muun liiketoiminnan hankintoihin	54

3.3.7	Julkista tukea saava taho.....	54
3.3.8	Erityisalojen hankintalain piiriin kuuluvat hankintayksiköt.....	55
3.4	Julkisen hankinnan käsite	56
3.4.1	Julkisen hankinnan eri lajit.....	56
3.4.2	Kilpailuttamisvelvoitteen ulkopuolelle jäävät hankinnat.....	59
3.5	Erityistilanteita	62
3.5.1	Sekamuotoiset sopimukset	62
3.5.2	Yksinoikeuteen perustuvat palveluhankinnat	63
3.5.3	Sidosyksikkö- eli in house -hankinnat	63
3.5.4	Hankinnat toiselta hankintayksiköltä	67
3.5.5	Hankinnat yhteishankintayksiköltä.....	67
3.5.6	Hankinnat puitejärjestelyn osapuolelta	68
3.5.7	Yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuus- sopimukset.....	68
3.5.8	Väliaikaiset hankinnat.....	69
3.6	Hankintalain soveltuminen erisuuruisiin ja erityyppisiin hankintoihin	69
3.6.1	Jaottelu hankinnan arvon mukaan.....	69
3.6.1.1	EU-hankinnat.....	70
3.6.1.2	Kansalliset hankinnat.....	70
3.6.1.3	Pienhankinnat	71
3.6.2	Sosiaali- ja terveystalvetut sekä muut erityiset palveluhankinnat.....	72
3.6.3	Käyttöoikeussopimukset eli konsessiot.....	74
3.7	Sopimuksen ennakkoidun arvon laskeminen.....	77
3.7.1	Laskentaperusteena suurin kokonaiskorvaus.....	77
3.7.2	Kielto pilkkoa hankinta osiin vs. kehoitus jakaa sopimus osiin	78
3.8	Sähköinen viestintä julkisissa hankinnoissa	79
3.8.1	Sähköinen tietojenvaihto	79
3.8.2	Tietoturvallisuus	83

4 Hankintaan valmistautuminen

4.1	Hankintatarpeen ja hankinnan kohteen kartoitus	89
4.1.1	Hankintasuunnitelma ja hankintaan sidotut varat	89
4.1.2	Olemassa olevat sopimukset.....	89
4.1.3	Hankinnan toteutusvaihtoehtojen valinta	90
4.1.4	Markkinakartoitus	92
4.1.5	Kohteen määrittelyyn käynnistäminen	93

4.1.6	Hankinnan kohteen suunnittelun ostaminen omansaanaan ja suunnittelijan osallistuminen myöhemmin järjestettävään tarjouskilpailuun	94
4.1.7	Hankintasuunnitelman ulkopuoliset, kiireelliset hankinnat	96
4.2	Yrityksen mahdollisuudet vaikuttaa hankintaprosessin kulkuun	97
4.2.1	Miten yritys voi hyödyntää hankintasuunnitelmia, -strategioita ja -ohjeita?	97
4.2.2	Voiko yritys vaikuttaa hankintaprosessin asiakirjoihin?	98
4.3	Hankinnan aikataulutaminen	99
4.4	Hankintayksikön muistilistat hankintaprosessiin valmistautumisessa	100

5 Hankintamenettelyt

5.1	Yleistä hankintamenettelyistä	105
5.1.1	Kansalliset hankinnat	106
5.2	Avoin menettely	106
5.2.1	Avoimen menettelyn kuvaus	106
5.2.2	Määräajat avoimessa menettelyssä	108
5.2.3	Nopeutettu avoin menettely	108
5.3	Rajoitettu menettely	109
5.3.1	Rajoitetun menettelyn kuvaus	109
5.3.2	Määräajat rajoitetussa menettelyssä	111
5.3.3	Nopeutettu rajoitettu menettely	112
5.4	Neuvottelumenettely	113
5.4.1	Neuvottelumenettelyn kuvaus	113
5.4.2	Neuvottelumenettelyn käyttöedellytykset	118
5.4.3	Määräajat neuvottelumenettelyssä	119
5.4.4	Nopeutettu neuvottelumenettely	120
5.5	Kilpailullinen neuvottelumenettely	121
5.5.1	Yleistä	121
5.5.2	Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kuvaus	122
5.5.3	Kilpailullisen neuvottelumenettelyn käyttöedellytykset	125
5.5.4	Määräajat kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä	126
5.6	Innovaatiokumppanuus	126
5.6.1	Innovaatiokumppanuuden kuvaus	127
5.6.2	Määräajat innovaatiokumppanuudessa	131
5.7	Puitejärjestelyt	131
5.7.1	Puitejärjestelyn kuvaus ja käyttö	131
5.7.2	Puitejärjestelyn osapuolten valinta	133
5.7.3	Tilaukset yhdeltä puitesopimustoimittajalta	134

5.7.4	Toimittajan valinta usean puitesopimustoimittajan välillä.....	134
5.7.5	Kevennetty kilpailutus puitesopimustoimittajien kesken.....	135
5.7.6	Puitejärjestelyn kesto.....	136
5.8	Suunnittelukilpailu.....	136
5.9	Suorahankinnat.....	138
5.10	Sähköinen huutokauppa.....	145
5.10.1	Sähköisen huutokaupan asiakirjat.....	146
5.10.2	Sähköisen huutokaupan kulku.....	147
5.11	Dynaaminen hankintajärjestelmä.....	149
5.11.1	Dynaamisen hankintajärjestelmän perustaminen..	149
5.11.2	Dynaamisen hankintajärjestelmän kulku.....	151
5.12	Sähköiset luettelot.....	153

6 Hankintaprosessi kokonaisuutena

6.1	Johdanto.....	157
6.2	Hankintaprosessin vaiheet.....	157
6.3	Yrityksen soveltuvuuden arvioinnin ja tarjousten vertailun erillisuus.....	158

7 Hankinnoista ilmoittaminen ja yrityksen soveltuvuusehtojen määrittäminen

---

7.1	Hankintailmoitusjärjestelmä.....	161
7.1.1	EU-hankinnasta ilmoittaminen.....	161
7.1.2	Velvollisuus käyttää EU-vakiolomakkeita.....	162
7.1.3	Ilmoituksen lähettäminen EU-hankinnassa ja ilmoittaminen muissa kuin virallisissa lähteissä ...	163
7.2	Ennakkoilmoitus EU-hankinnasta.....	164
7.3	EU-hankinnan hankintailmoituksen olennaisin sisältö.....	165
7.3.1	Yleistä.....	165
7.3.2	Hankintayksikön yhteystiedot ja tarjousten/ osallistumishakemusten lähetysosoite.....	166
7.3.3	Hankintasopimuksen kohde.....	166
7.3.4	Osatarjoukset ja vaihtoehtoiset tarjoukset.....	168
7.3.5	Sopimuksen määrä tai laajuus.....	169
7.3.6	Ehdokasta/tarjoajaa koskevat oikeudelliset, taloudelliset, rahoitukselliset ja tekniset tiedot.....	169
7.3.6.1	Tietojen määrittäminen hankinta-ilmoitukseen.....	169
7.3.6.2	Pakolliset poissulkuperusteet.....	171

7.3.6.3	Harkinnanvaraiset poissulkuperusteet.....	172
7.3.6.4	Rekisteröintitiedot ja taloudellinen tilanne	174
7.3.6.5	Tekninen suorituskyky	176
7.3.6.6	Hankintayksikön muistilista soveltuvuus- ehtojen asettamista varten	177
7.3.7	Ehdokkaiden vertailuperusteiden määrittely rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatio- kumppanuudessa	178
7.3.8	Hankintamenettely ja osallistujien määrä.....	179
7.5	Hankinnasta ilmoittaminen kansallisissa hankinnoissa	179
8 Osallistumishakemuksen tekeminen		
8.1	Ilmoitusten seuranta.....	185
8.2	Mitä voi seurata puutteellisesti tehdystä osallistumis- hakemuksesta?.....	185
8.3	Yritysten vertailu tarjoajia valittaessa	186
8.4	Miten osallistumishakemuksen tekemistä voitaisiin yksin- kertaistaa?	187
9 Tarjoajan soveltuvuuden tarkastaminen ESPD-lomakkeella		
9.1	Tarjoajan soveltuvuuden tarkastaminen espd-lomakkeella	191
9.2	Pakolliset ja harkinnanvaraiset poissulkuperusteet	191
9.3	Keneltä ESPD-lomake pyydetään?	192
9.4	ESPD-lomake käytännössä	193
9.4.1	Hankintayksikön näkökulma: Ruksaa, tallenna, liitä	193
9.4.2	Tarjoajan näkökulma: Lataa, ruksaa, liitä.....	194
9.4.3	Selvitysten ja todistusten pyytäminen	195
9.4.3.1	Rikosrekisteriotteen tarkastaminen.....	196
9.5	Yrityksen soveltuvuutta koskevien asiakirjojen täsmentäminen	196
9.6	Hankintayksikön muistilista yrityksen soveltuvuuden tarkastamisesta	197
10 Tarjouksen pyytäminen		
10.1	Tarjouspyyntöä koskevat lain asettamat vähimmäis- vaatimukset.....	203
10.2	Tarjouspyynnön rakenne	205
10.3	Tarjouspyynnön ja hankintailmoituksen keskinäinen sovellusjärjestys.....	205

10.4	Hankinnan kohteen kuvaaminen	207
10.4.1	Sopimuksen kesto.....	207
10.4.2	Hankinnan kohteen kuvaus.....	209
10.4.3	Tiedot nykytilasta.....	211
10.4.5	Tarjoajan kapasiteetti tarjouksentekohetkellä/ sopimuksentekohetkellä	212
10.5	Osatarjoukset, alihankinnat ja ryhmittymät	213
10.6	Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset.....	216
10.7	Tarjousten valinta- ja vertailuperusteet EU-hankinnoissa	218
10.8	Tarjousten valinta- ja vertailuperusteet kansallisissa hankinnoissa	224
10.9	Tarjouspyynnön saataville asettaminen	224
11 Tarjouksen laatiminen		
11.1	Tarjoukselle asetettavat vaatimukset	229
11.2	Liikesalaisuuksien huomioiminen tarjouksen tekijän näkökulmasta.....	232
11.3	Ryhmittymänä tarjoaminen	233
12 Tarjousten käsittely		
12.1	Tarjousten vastaanottaminen ja avaus.....	237
12.2	Tarjoajien soveltuvuuden tarkastaminen.....	238
12.3	Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkastaminen	238
12.3.1	Tarjousten täsmentäminen	239
12.3.1.1	Hankintayksikön virhe	241
12.3.1.2	Suunnitelmamuutokset	241
12.3.1.3	Tarjoajan virhe.....	243
12.3.2	Tarjoajan vetäytyminen	245
12.3.3	Poikkeuksellisen alhainen tarjoushinta.....	246
12.3.4	Neuvottelumenettelyyn siirtyminen avoimen tai rajoitetun menettelyn jälkeen	249
12.3.5	Hankintamenettelyn keskeyttäminen	249
12.4	Tarjousten vertailu ja vertailun perustelu.....	250
13 Hankintapäätös ja hankintakertomus		
13.1	Hankintapäätös.....	257
13.2	Hankintapäätöksen tiedoksianto ja sopimuksen tekeminen..	258
13.3	Hankintakertomus.....	260
13.4	Jälki-ilmoitus.....	261

14 Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskaudella

14.1	Johdanto	265
14.2	Kielletyt sopimusmuutokset	265
14.3	Sallitut sopimusmuutokset.....	268

15 Yritysten oikeusturvakeinot hankinta-asioissa

15.1	Johdanto	273
15.2	Käytettävissä olevat oikeusturvakeinot	273
15.3	Tarjoajan tiedonsaantioikeus hankintaan liittyvistä asiakirjoista	275
15.4	Oikeudenkäynti markkinaoikeudessa.....	278
15.4.1	Kuka voi tehdä valituksen markkinaoikeudelle?....	278
15.4.2	Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset	279
15.4.3	Vireillepanon määräaika.....	280
15.4.4	Odotusaika	282
15.4.5	Väliaikaiset toimenpiteet ja uhkasakko	283
15.4.6	Hankinnan väliaikainen järjestäminen.....	283
15.4.7	Menettelyn kulku markkinaoikeudessa	284
15.4.8	Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset	286
15.4.9	Hankinnan keskeyttäminen markkinaoikeuden toimesta	288
15.4.10	Hyvitysmaksu.....	291
15.4.11	Tehottomuusseuraamus	291
15.4.12	Seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen	293
15.4.13	Oikeudenkäyntikulut markkinaoikeudessa.....	293
15.4.14	Liikesalaisuuksien käsittely markkinaoikeudessa .	295
15.4.15	Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen ...	296
15.5	Vahingonkorvaus yleisessä alioikeudessa.....	296
15.6	Hankintaohjaisu	298
15.7	Valituskielto	299
15.8	Kantelu Euroopan komissiolle	300

16 Erityisalojen hankintalaki

16.1	Johdanto	303
16.2	Erityisalojen hankintalain hankintayksikön määritelmä.....	304
16.3	Yksikön luonne	305
16.3.1	Viranomaiset, liikelaitokset ja julkisoikeudelliset laitokset.....	305
16.3.2	Julkiset yritykset.....	306
16.3.3	Erityis- tai yksinoikeuden nojalla toimivat yksiköt.	307

16.4	Erityisalojen hankintalain tarkoittamat toiminnot	309
16.4.1	Kaasu ja lämpö.....	309
16.4.2	Sähkö.....	311
16.4.3	Polttoturve.....	313
16.4.4	Vesi.....	313
16.4.5	Kuljetuspalvelut	315
16.4.6	Satamat ja lentokentät	316
16.4.7	Postipalvelut.....	317
16.5	Hankintojen kilpailuttamisvelvollisuus	317
16.5.1	Erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat.....	317
16.5.2	Erityisalojen hankintalain mukaiset kynnyсарvot ..	318
16.5.3	Kilpailuttamisvelvoite sote- ja erityispalvelu- hankinnoissa	319
16.5.4	Kilpailuttamisvelvoite käyttöoikeussopimuksissa ..	319
16.5.5	Sidosyrityshankinnat.....	320
16.5.6	Muut lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät hankinnat.....	322
16.5.7	Hankinnat yhteishankintayksiköiltä.....	326
16.5.8	Useita toimintoja koskevat hankinnat	327
16.6	Hankintamenettelyt erityisaloilla	328
16.6.1	Hankintamenettelyn valinta	328
16.6.2	Hankintamenettelyn kulku ja ilmoitusvelvoitteet..	329
16.6.3	Avoin menettely erityisaloilla	333
16.6.4	Rajoitettu menettely erityisaloilla	335
16.6.5	Neuvottelumenettely erityisaloilla	337
16.6.6	Kilpailullinen neuvottelumenettely erityisaloilla ...	341
16.6.7	Innovaatiokumppanuus erityisaloilla	342
16.6.8	Sähköiset luettelot erityisaloilla	345
16.6.9	Sähköinen huutokauppa erityisaloilla	346
16.6.10	Dynaaminen hankintajärjestelmä erityisaloilla	347
16.6.11	Puitejärjestelyt erityisaloilla	347
16.6.12	Toimittajarekisterin käyttö erityisaloilla	349
16.6.13	Suunnittelukilpailut erityisaloilla.....	350
16.6.14	Suorahankinnat erityisaloilla.....	351
16.7	Tarjouspyyntö ja hankinnan kohteen kuvaus	353
16.8	Tarjouspyynnön asettaminen saataville	355
16.9	Tarjouksen ja osallistumishakemuksen laatiminen	356
16.10	Tarjoajien soveltuvuuden arviointi ja tarjoajien valinta	358
16.10.1	Tarjoajien soveltuvuuden arviointi	358
16.10.2	Pakollinen poissulkeminen	361

SISÄLLYS

16.11	Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta.....	362
16.11.1	Vertailuperusteet.....	362
16.11.2	Eurooppalaisten toimittajien etusija tavara- hankinnoissa	363
16.12	Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus.....	364
16.13	Hankintamenettelyä koskeva kertomus	366
16.14	Yrityksen tiedonsaantioikeus hankintaan liittyvistä asiakirjoista	368
16.15	Oikeusturvakeinot erityisalojen hankinnoissa	369
16.16	Tietojenvaihto ja tietoturvallisuus	369
17	Hankintojen valvonta	
17.1	Laittomat suoramarkinnat	373
17.2	Toimenpidepyyntö	374
17.3	Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimenpiteet	375
17.3.1	Yleistä	375
17.3.2	Ei toimenpiteitä	376
17.3.3	Hankintayksikön hallinnollinen ohjaus	376
17.3.4	Kieltopäätös	377
17.3.5	Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys markkina- oikeudelle	378
17.4	Kilpailu- ja kuluttajaviraston tietojensaantioikeus.....	379
17.5	Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeus luovuttaa tietoja viranomaiselle	379
17.6	Valvonnan tulosten raportointi	380
Liitteet		
	Määräaikataulukko	383
	Liite 1: Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 29.12.2016/1397.....	384
	Liite 2: Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 29.12.2016/1398	449
	Asiahakemisto	505